

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-115>

УДК 336.2, 339.1, 339.5

ПОДАТКОВІ ТА МИТНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ПІД ЧАС MARKET COUPLING В УКРАЇНІ

TAX AND CUSTOMS OBLIGATIONS WITHIN MARKET COUPLING IN UKRAINE

Петренко Данііл Олександрович

заступник генерального директора АТ «Оператор ринку»,
магістр загального бізнес-адміністрування,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-8202-8255>

Петренко Ганна Олександрівна

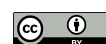
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри,
Донецький національний університет імені Василя Стуса
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6488-1706>

Petrenko Daniil, Petrenko Ganna
Vasyl' Stus Donetsk National University

Стаття присвячена дослідженню питання податкових та митних зобов'язань, які виникають в рамках market coupling, та їх вплив на фінансовий стан учасників ринку електричної енергії. Підкреслено, що Європейський Союз – це єдина торгова зона, на якій забезпечується вільне переміщення товарів, осіб, послуг і капіталу, та діє відмінна система оподаткування ніж в Україні. Зазначено, що під час market coupling в оператора ринку, який є організатором торгів електричною енергією на спотових сегментах ринку електричної енергії в Україні, виникають податкові зобов'язання щодо сплати акцизного податку у розмірі 3,2% від вартості імпортованої електричної енергії та митні зобов'язання щодо сплати мита у розмірі 2% відповідно, щодо яких відсутнє джерело фінансування, а також виникає дефіцит коштів для забезпечення виконання податкових зобов'язань з податку на додану вартість. Встановлено, що винайдення джерела фінансування зазначених податкових та митних зобов'язань для оператора ринку може бути забезпечено шляхом внесення змін до відповідного профільного законодавства України, а саме, до Податкового кодексу України та Митного кодексу України. Проведено аналіз впливу запропонованих змін на учасників ринку електричної енергії та на рівень надходження коштів до Державного бюджету України. Під час дослідження встановлено, що запровадження запропонованих змін до Податкового кодексу України та Митного кодексу України в умовах функціонування market coupling позитивно впливають на фінансовий стан учасників ринку електричної енергії та на рівень надходження коштів до Державного бюджету України.

Ключові слова: податок на додану вартість, акцизний податок, митний платіж, податок на прибуток, податкові зобов'язання, законодавство, прибуток, фінансовий дефіцит.

The article is devoted to the study of the issue of tax and customs obligations that arise within market coupling, and their impact on the financial state of the electricity market participants. It is emphasized that the European Union is actually one trading zone without actual borders and necessity to conduct customs clearance, which ensures the free movement of goods, people, services and capital, and operates a different tax regime than in Ukraine. It is noted that within market coupling, the market operator, that organizes electricity trading on the spot segments of the electricity market in Ukraine, has the following tax and customs obligations: excise tax 3.2% and customs payment of 2% – for imports for which there is no adequate source of financing, due unpredictable nature of scheduled cross border exchanges as well as cashflow deficit due to VAT. It has been established that the solution to the issue of finding a source of financing for the above-mentioned tax and customs obligations for the market operator can be ensured by making changes to the relevant profile legislation of Ukraine, namely: the Tax Code of Ukraine and the Customs Code of Ukraine and minor amendments of cash only approach to tax invoice registration in Ukraine. The analysis and calculations of the proposed changes to the relevant legislation of Ukraine impact on the electricity market participants and on the level of funds receipt to the State Budget of Ukraine were carried out. Calculations were made taking into account actual data on export-import electric energy transactions for the period 24.02.2022 – 30.09.2023 based on information from the National Energy and Utilities Regulatory Commission,

JSC "Market Operator" and NPC "Ukrenergo". During the research, it has been established that the approving of proposed changes to the Tax Code of Ukraine and the Customs Code of Ukraine under the conditions of market coupling functioning might have a positive effect on the financial state of the electricity market participants and on the level of funds receipt to the State Budget of Ukraine, due to addition dividends and CIT obligations of the Ukrainian system operator.

Keywords: value added tax, excise tax, customs payment, income tax, legislation, profit, financial deficit.

Постановка проблеми. Україна, як сторона Договору про заснування Енергетичного Співтовариства [1], основною метою якого є організація відносин між сторонами договору, а саме держав-членів Європейського Союзу з однієї сторони та країн Південно-Східної Європи з іншої сторони, у частині створення правової та економічної бази для об'єднання енергетичних ринків, взяла на себе зобов'язання щодо імплементації енергетичних регуляторних актів Європейського Союзу, так звані «*acquis communautaire*», щодо лібералізації ринку електричної енергії.

Однією зі складових виконання своїх зобов'язань є створення регуляторного, економічного, фінансового та організаційного підґрунтя для приєднання українських спотових ринків до *market coupling* – єдиного пан'європейського міждержавного ринку «на добу наперед» та внутрішньодобового ринку.

Насьогодні урядом та основними стейкхолдерами ринку електричної енергії обговорюються проекти законів та вторинних нормативно-правових актів для запровадження регуляторного та організаційного підґрунтя.

Проте, оскільки Європейський Союз – це фактично одна торгова зона без кордонів, на якій забезпечується вільне переміщення товарів, послуг і капіталу, та діє відмінна система оподаткування ніж в Україні, набуває актуальності дослідження питання виникнення податкових та митних зобов'язань в рамках *market coupling* та забезпечення їх виконання для українських учасників ринку електричної енергії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оскільки питання приєднання України до *market coupling*, особливо у частині дослідження податково-митних зобов'язань, що виникають під час цього процесу, є новими, відповідно наукові дослідження на цю тематику насьогодні перебувають на стадії опрацювання.

Проте, Шовгенюк С. Ю. [2], Дроць М. В. [3], Касьяненко Л. М. [4], Атаманчук Н. І. [4], [5], Валігура В. А. [6], Герчаківський С. Д. [6], [7], Сластьоненко О. О. [8] та Тістечок А. К. [8] досліджували питання необхідності гармонізації української податкової та митної сис-

теми з європейськими податковими та митними системами відповідно.

З метою обговорення основних принципів та підходів об'єднання українського ринку електричної енергії з європейським, у тому числі й *market coupling*, у листопаді 2023 року на спільному засіданні представників українських енергетичних компаній та енергетичних експертів галузі з уповноваженими представники АТ «Оператор ринку» та НЕК «Укренерго» було представлено презентацію правил торгівлі електричною енергією після об'єднання ринку «на добу наперед», внутрішньодобового й балансуєного ринків з глобальним європейським ринком [9]. Нагальним було й обговорення виникнення та виконання податкових та митних зобов'язань учасників ринку під час *market coupling*.

Формулювання цілей статті. Мета наукової статті полягає в дослідженні податкових та митних зобов'язань учасників ринку електричної енергії, що виникають під час здійснення експортно-імпортних операцій в рамках *market coupling*, а також винайдення джерела для покриття таких зобов'язань.

Вклад основного матеріалу дослідження. Договір про функціонування Європейського Союзу [10] передбачає, що внутрішній ринок Європейського Союзу охоплює територію без внутрішніх кордонів, на якій забезпечується вільне переміщення товарів, осіб, послуг і капіталу, а також, що кількісні обмеження імпорту/експорту та всі заходи, що мають еквівалентний ефект, повинні бути заборонені між державами-членами. Виходячи з зазначеного, усі учасники ринку електричної енергії Європейського Союзу перебувають в одній торговій зоні з гармонізованою регуляторною базою функціонування податкової та митної системи.

Платником податків та митних платежів під час здійснення експортно-імпортних операцій в рамках *market coupling* є оператор ринку, який виконує функцію організатора торгів електричною енергією на спотових сегментах ринку електричної енергії в Україні та який не є отримувачем доходу від різниці цін, яка склалась під час *market coupling*.

Ураховуючи різні підходи до визначення зобов'язань платників при нарахуванні акцизного податку в Європейському Союзі та Україні, та діючи практику повернення коштів з державного бюджету, а саме, відшкодування податку на додану вартість (далі – ПДВ), в оператора ринку виникає касовий розрив в грошовому потоці при відшкодуванні ПДВ та дефіцит коштів, необхідних для забезпечення сплати акцизного податку і митного платежу.

Так, оператор ринку є стороною купівлі-продажу електричної енергії на спотових сегментах ринку електричної енергії, а саме, – центральним контрагентом. Під час здійснення експорту в рамках market coupling оператор ринку здійснює купівлю електричної енергії у продавця на ринку «на добу наперед» з урахуванням ПДВ, проте кошти за експортовану електричну енергію в рамках market coupling оператор ринку отримує без ПДВ.

Оскільки, відповідно до частини 1 статті 180 розділу V Податкового кодексу України, оператор ринку є платником ПДВ, то він зобов'язаний подати податкову накладну та забезпечити виконання податкових зобов'язань з ПДВ для продовження ланцюжка реєстрації ПДВ. Проте, таке виконання не є можливим, оскільки оператор ринку не є отримувачем доходу від різниці цін, яка склалась під час market coupling, тому кошти для забезпечення ПДВ у оператора ринку відсутні. Оператор ринку, згідно з частиною 4 статті 200 розділу V Податкового кодексу України має право подати заяву на бюджетне відшкодування ПДВ, термін виконання якого, на сьогодні, становить 65 днів, що призводить до касового розриву обігових коштів на визначений термін.

В експертних колах, на сьогодні, напрацьовується два шляхи вирішення проблеми з винайденням джерел для уникнення касового розриву в грошовому потоці платника податків, а саме, це запровадження нульової ставки ПДВ для всіх операцій на ринку електричної енергії або запровадження часткового відходу від грошового методу реєстрації податкових накладних, з подальшим внесення відповідних змін до Податкового кодексу України.

При розгляді зазначених пропозицій аналіз впливу таких змін на всіх учасників ринку електричної енергії та на рівень надходження коштів до державного бюджету виявив наступне.

Для українських виробників електричної енергії запровадження нульової ставки ПДВ для всіх операцій на ринку електричної енер-

гії може призвести до негативних результатів ведення господарської діяльності, оскільки у таких виробників буде виникати касовий розрив в грошовому потоці, тому що на сьогодні, відповідно до діючих положень Податкового кодексу України, виробники електричної енергії фактично транзитують ПДВ у ланцюгу купівлі-продажу електричної енергії, товарів, послуг тощо. При запровадженні нульової ставки ПДВ на ринку електричної енергії, виробники електричної енергії будуть зобов'язані зареєструвати податкову накладну та внести відповідну суму ПДВ для виконання відповідних податкових зобов'язань.

За результатами розрахунку орієнтовної суми касового розриву отримано наступне. Так, відповідно до даних моніторингу ринку електричної енергії Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, щодо обсягів продажу електричної енергії на різних сегментах ринку у січні – травні 2024 року [11], можна скласти висновок, що виробниками електричної енергії в середньому по добі вироблено та реалізовано 320 600,00 МВт*год. Враховуючи дані АТ «Оператор ринку» щодо середньозваженої ціни, що сформувалася на ринку «на добу наперед» у січні – травні 2024 року на рівні 3 478,45 грн/МВт*год [9], отримуємо вартість реалізованої електричної енергії виробниками у сумі 1,11 млрд грн, з яких 0,22 млрд грн складає сума ПДВ. При запровадженні нульової ставки ПДВ, виробники електричної енергії, як платники ПДВ, реєструють податкову накладну, вносять 0,22 млрд грн ПДВ та звертаються за правом повернення коштів з державного бюджету на суму такого ПДВ, термін повернення якої складає 65 днів. Ураховуючи викладене вище, та, беручи до розрахунку середньодобовий ПДВ у сумі 0,22 млрд грн і зазначений термін повернення, отримуємо касовий розрив в грошовому потоці для виробників електричної енергії орієнтовно у сумі 14,50 млрд грн.

Зазначений касовий розрив може призвести, зокрема, до порушення виробниками електричної енергії термінів проведення розрахунків з контрагентами, в тому числі й за паливо, а також і за своєчасне проведення ремонтних робіт, що в свою чергу може призвести до зриву підготовки до чергового осінньо-зимового періоду. Тому запровадження нульової ставки ПДВ для всіх операцій на ринку електричної енергії не є доцільним в умовах сьогодення.

В русі наукового дослідження розглянемо наслідки від запровадження часткового відходу від грошового методу реєстрації податкових накладних, принцип функціонування якого зображено на рис. 1.

З ілюстрації принципу функціонування часткового відходу від грошового методу реєстрації податкових накладних (рис. 1) можемо скласти висновок, що при даному методі реєстрації податкових накладних в усіх учасників ринку електричної енергії, а також в інших учасників ланцюжка реєстрації податкових накладних, буде відсутній дефіцит в грошовому потоці обігових коштів. При цьому, слід зазначити, що не буде відбуватись рух коштів до бюджету в якості справляння ПДВ, та відповідно його відшкодування через визначений термін, що також буде сприяти економії державних ресурсів на здійснення адміністрування таких податкових відносин. Варто зауважити, що зазначений метод реєстрації податкових накладних для учасників ринку електричної енергії, з внесенням відповідних змін та доповнень у Податковий кодекс України, пропонується застосовувати лише в рамках реалізації market coupling.

Слід зазначити, що в умовах сьогодення перед Україною як державою, що є асоційованим членом Європейського Союзу, стоїть завдання імплементації та гармонізації національного законодавства з нормами Європей-

ського Союзу, при цьому, особливого значення у цьому контексті набувають норми щодо акцизного оподаткування електричної енергії. Так, відповідно до частини 1 статті 215 розділу VI Податкового кодексу України, електрична енергія є підакцизним товаром, у зв'язку з цим відповідно до частини 1 статті 212 цього ж розділу, оператор ринку при здійсненні імпорتنих операцій з електричною енергією в рамках market coupling є платником акцизного податку і зобов'язаний забезпечити своєчасне виконання відповідного податкового зобов'язання.

Оскільки Україна не є членом Європейського Союзу, то, відповідно до розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Угоди про асоціації між Україною та Європейським Союзом 7, для розмитнення за нульовою ставкою необхідно надати сертифікат походження товару з країни Європейського Союзу. Оскільки електрична енергія є специфічним товаром, то визначити країну виробництва електроенергії є фізично неможливим. Відповідно виникає додатковий митний платіж в обсязі 2% від вартості електричної енергії, для покриття якого в оператора ринку відсутнє джерело фінансування.

Для уникнення зазначеного дефіциту коштів однією з пропозицій може бути звільнення оператора ринку від сплати акцизного податку шляхом внесення відповідних змін

1 Ланцюжок купівлі-продажу товарів та розрахунки за них

2 Ланцюжок реєстрації податкових накладних в реєстрі

Рис. 1. Принцип функціонування часткового відходу від грошового методу реєстрації податкових накладних

до Податкового кодексу України, або виключення вимоги надання документів щодо підтвердження країни походження електричної енергії у разі її переміщення через митний кордон України під час market coupling, шляхом внесення відповідних змін до Митного кодексу України.

При розгляді зазначених пропозицій аналіз впливу таких змін на всіх учасників ринку електричної енергії та на рівень надходження коштів до державного бюджету виявив наступне.

Ураховуючи зазначене, здійснено розрахунок фактичного надходження коштів до державного бюджету за результатами експортно-імпортних операцій за період 24.02.2022 – 30.09.2023, та прогнозного надходження коштів до державного бюджету з урахуванням таких умов, а саме: роботи market coupling, відміни акцизного податку та митного платежу для оператора ринку, отримання додаткових коштів за продаж права на користування лініями електропередач в рамках market coupling, що дорівнює різниці між цінами спотових європейських ринків та ринків України, за аналогічний період.

З урахуванням даних Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, щодо моніторингу ринку електричної енергії [11], НЕК «Укренерго» щодо обсягів експортованої та імпортованої електричної енергії [13] та АТ «Оператор ринку» щодо цін ринків «на добу наперед» європейських країн [9], використано наступні розрахункові показники за період 24.02.2022 – 30.09.2023:

– обсяг імпорту електричної енергії до України: фактичний обсяг імпорту електричної зі Словаччини і Румунії та ціни на імпортовану електроенергію – ціни на ринку «на добу наперед» Словаччини і Румунії;

– обсяг експорту електричної енергії з України: фактична розподілена пропускна спроможність міждержавних ліній Україна-Словаччина та Україна-Румунія та фактичний обсяг експорту електричної енергії до Словаччини, Румунії, а також ціни на експортовану електричну енергію – ціни на ринку «на добу наперед» України;

– аукціони з доступу до мереж: дохід оператора системи передачі – НЕК «Укренерго» від продажу права на користування лініями електропередач, розрахований за європейськими правилами [14].

Отже, за результатами розрахунків можна зробити висновок, що фактичне надходження коштів до державного бюджету за результатами експортно-імпортних операцій за період 24.02.2022 – 30.09.2023 (без функціонування market coupling) сумарно склало 549,8 млн грн, а саме: 61,0 млн грн – акцизний податок, який сплачує імпортер; 38,1 млн грн – митний платіж, який сплачує імпортер; 450,6 млн грн – податок на прибуток, який сплачує НЕК «Укренерго».

У той же час, прогнозне надходження коштів до державного бюджету за результатами експортно-імпортних операцій за період 24.02.2022 – 30.09.2023 (market coupling функціонує) складатиме 573,4 млн грн, а саме як оплата податку на прибуток оператором системи передачі, у разі прибутковості оператора системи передачі.

Таким чином, запропоновані зміни впливають на фінансовий стан лише оператора ринку під час діяльності в рамках market coupling, а також ці зміни позитивно впливають на рівень надходження коштів до Державного бюджету України.

Висновки. З метою створення економічного та фінансового підґрунтя в Україні для роботи в рамках market coupling та відповідно стабільного функціонування ринку електричної енергії під час цього процесу необхідно внести зміни до Податкового та Митного кодексів України, що дозволять уникнути фінансового дефіциту коштів в українських учасників ринку електричної енергії, а саме:

– запровадження часткового відходу від грошового методу реєстрації податкових накладних в рамках market coupling;

– звільнення оператора ринку від оплати акцизного податку;

– виключення вимоги щодо надання документів стосовно підтвердження країни походження електричної енергії у разі її переміщення через митний кордон України під час market coupling.

Таким чином, слід зазначити, що з приєднанням українського спотового ринку електричної енергії до market coupling, Україна може отримати додаткові надходження до Державного бюджету України, у вигляді оплати податку на прибуток українського системного оператора – НЕК «Укренерго», який отримує кошти за продаж права користування лініями електропередач в рамках market coupling.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Treaty establishing Energy Community. URL: <https://www.energy-community.org/legal/treaty.html>
2. Шовгенюк С. Ю. Податкова політика ЄС як основа для уніфікації законодавства з питань оподаткування у країнах-учасниках. Міжнародна науково-практична конференція «Цілі сталого розвитку в аспекті зміцнення національного та міжнародного правопорядку» (Запоріжжя-Львів-Одеса-Ужгород-Харків-Чернівці, 27 жовтня 2023 року). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. С. 178–182. URL: https://www.znu.edu.ua/faculty/law/nauka/2023/_stalogo_rozvitku_v_aspekt_zm_tsnennya_nats_onal_nogo_ta_m_zhнародного_pravoporyadku.pdf#page=178.
3. Дроць М. В. Митна система держави в умовах глобалізаційних ризиків. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/46773/1/%D0%9A%D0%A0_%D0%94%D1%80%D0%BE%D1%86%D1%8C_%D0%9C.%D0%92_%D0%A4%D0%9C%D0%A1%D0%BC-21.pdf
4. Касьяненко Л. М. та Атаманчук Н. І. Гармонізація податкового законодавства України із законодавством Європейського Союзу про акцизне оподаткування. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. Том 31(70). № 3. С. 120–124. URL: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/3_2020/23.pdf
5. Атаманчук Н.І. «Правове регулювання акцизного податку на електричну енергію в Україні». Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання теорії та практики в галузі права, освіти, соціальних та поведінкових наук – 2020» (м. Чернігів, 23–24 квітня 2020 року). Академія Державної пенітенціарної служби. С. 9–13. URL: https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/Zaochna-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferencija-Aktualni-pitannja-teorii-ta-praktiki-v-galuzi-prava-osviti-socialnih-ta-povedinkovih-nauk-2020-T_2-25.04.2020.pdf#page=9
6. Валігура В. А., Герчаківський С. Д. «Актуалітети гармонізації акцизного оподаткування енергопродуктів в ЄС та Україні», Фінансовий механізм. *Світ фінансів*. 2022. № 3(72). С. 42–54. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1532/1540>
7. Герчаківський С. Д. «Проблемні аспекти та вектори удосконалення оподаткування електроенергії в Україні». Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку : збірка матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конф., 30 трав. 2022 р. / М-во освіти і науки України, М-во фінансів України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана»; Київ : КНЕУ, 2022. 167–170. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/bac2b6bc-4880-438f-9b75-55479d3cb4bf>
8. Сластьоненко О. О., Тістечок А. К. «Впровадження зарубіжного досвіду вдосконалення правового регулювання непрямого оподаткування в Україні на сучасному етапі», *Південноукраїнський правничий часопис № 4. Економічна безпека держави: теорія і практика*. 2022. С. 185–190. URL: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part_3/4-3_2022.pdf
9. Об'єднання з Європою збільшить ліквідність та прозорість на ринку електричної енергії України, забезпечить операційну безпеку. 13.11.2023. Офіційний вебсайт АТ «Оператор ринку». URL: <https://www.oree.com.ua/index.php/newsctr/n/21107>
10. CONSOLIDATED VERSION OF THE TREATY ON THE FUNCTIONING OF THE EUROPEAN UNION. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016E/TXT>
11. Оперативний моніторинг ринку електричної енергії. Офіційний вебсайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. URL: <https://www.nerc.gov.ua/monitoring-rinku-elektrichnoyi-energiyi/operativnij-monitoring-rinku-elektrichnoyi-energiyi>
12. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>
13. Результати аукціонів з доступу до міждержавних перетинів. Офіційний вебсайт НЕК «Укренерго». URL: https://ua.energy/uchasnikam_rinku/auksiony/rezultaty-auksioniv-z-dostupu-do-mizhderzhavnyh-peretyniv
14. Harmonised Allocation Rules for Forward Capacity Allocation Summary of the assessment of the comments from the public consultation. URL: https://eepublicdownloads.entsoe.eu/clean-documents/Network%20codes%20documents/NC%20FCA/160629_HAR_EU_Supporting_Document_2017.pdf

REFERENCES:

1. Treaty establishing Energy Community. Available at: <https://www.energy-community.org/legal/treaty.html>
2. S. Shovgenyuk (2023) Podatkova polityka YeS yak osnova dlia unifikatsii zakonodavstva z pytan opodatкування u krainakh-uchasnytsiakh [EU tax policy as a basis for the unification of tax legislation in the participating countries]. Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Tsili staloho rozvytku v aspekti zmitsnennia natsionalnoho

ta mizhnarodnoho pravoporiadku» (Zaporizhzhia-Lviv-Odesa-Uzhhorod-Kharkiv-Chernivtsi, 27 zhovtnia 2023 roku). International scientific and practical conference "Tsili staloho rozvytku v aspekti zmitsnennia natsionalnoho ta izhnarodnoho pravoporiadku" (Zaporizhzhia-Lviv-Odesa-Uzhhorod-Kharkiv-Chernivtsi, 27 zhovtnia 2023 roku). Kharkiv: KhNU imeni V. N. Karazina, pp. 178–182 p. Available at: https://www.znu.edu.ua/faculty/law/nauka/2023/_stalogo_rozvitku_v_aspekt_zm_tsnennya_nats_onal_nogo_ta_m_zhnarodnogo_pravoporyadku.pdf#page=178

3. Drots M. V. Mytna systema derzhavy v umovakh hlobalizatsiinykh ryzykiv [The customs system of the state in the conditions of globalization risks]. Available at: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/46773/1/%D0%A0_%D0%94%D1%80%D0%BE%D1%86%D1%8C_%D0%9C.%D0%92._%D0%A4%D0%9C%D0%A1%D0%BC-21.pdf

4. Kasianenko L. M. ta Atamanchuk N. I. (2020) Harmonizatsiia podatkovoho zakonodavstva Ukrainy iz zakonodavstvom Yevropeiskoho Soiuzu pro aktsyzne opodatkovannia [Harmonization of the tax legislation of Ukraine with the legislation of the European Union on excise taxation]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: yurydychni nauky – Academic notes of TNU named after V.I. Vernadsky. Series: legal sciences*, vol. 31(70), no. 3, pp. 120–124. Available at: https://juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/3_2020/23.pdf

5. Atamanchuk N.I. (2020) «Pravove rehuliuвання аксизного податку на електричну енергію в Україні» ["Legal regulation of excise tax on electric energy in Ukraine"]. *Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Aktualni pytannia teorii ta praktyky v haluzi prava, osvity, sotsialnykh ta povedinkovykh nauk – 2020»* (m. Chernihiv, 23–24 kvitnia 2020 roku). Akademiia Derzhavnoi penitentsiarnoi sluzhby. P. 9–13. Available at: https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/Zaochna-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferenciya-Aktualni-pitannja-teorii-ta-praktiki-v-galuzi-prava-osviti-socialnih-ta-povedinkovih-nauk-2020-T_2-25.04.2020.pdf#page=9

6. Valihura V. A. ta Herchakivskiy S. D. (2022) «Aktualiteti harmonizatsii aktsyznogo opodatkovannia enerhoproduktiv v YeS ta Ukraini» ["Current Affairs of the Harmonization of Excise Taxation of Energy Products in the EU and Ukraine"]. *Finansovy mekhanizm. Svit finansiv – Financial mechanism. The world of finance*, vol. 3(72), pp. 42–54. Available at: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1532/1540>

7. Herchakivskiy S. D. (2022) «Problemni aspekty ta vektory udoskonalennia opodatkovannia elektroenerhii v Ukraini» ["Problematic aspects and vectors of improvement of electricity taxation in Ukraine"]. *Innovatsiine pidpriemnytstvo: stan ta perspektyvy rozvytku : zbirka materialiv VII Vseukr. nauk.-prakt. konf., 30 trav. 2022 r. / M-vo osvity i nauky Ukrainy, M-vo finansiv Ukrainy, DVNZ «Kyiv. nats. ekon. un-t im. V. Hetmana»*; Kyiv : KNEU, pp. 167–170. Available at: <https://ir.kneu.edu.ua/items/bac2b6bc-4880-438f-9b75-55479d3cb4bf>

8. Slastonenko O. O., Tistechok A. K. (2022) «Vprovadzhennia zarubizhnogo dosvidu vdoskonalennia pravovoho rehuliuвання nepriamoho opodatkovannia v Ukraini na suchasnomu etapi» ["Implementation of foreign experience in improving the legal regulation of indirect taxation in Ukraine at the current stage"]. *Pivdenoukraiynskiy pravnychy chasopys № 4. Ekonomichna bezpeka derzhavy: teoriia i praktyka – South Ukrainian legal journal No. 4. Economic security of the state: theory and practice*, pp. 185–190. Available at: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part_3/4-3_2022.pdf

9. Obiednannia z Yevropoiu zbilshyt likvidnist ta prozorist na rynku elektrychnoi enerhii Ukrainy, zabezpechyt operatsiinu bezpeku. 13.11.2023 [Integration with Europe will increase liquidity and transparency in the Ukrainian electricity market and ensure operational security as well]. Ofitsiyniy vebсайт AT «Operator rynku». Available at: <https://www.oree.com.ua/index.php/newsctr/n/21107>

10. CONSOLIDATED VERSION OF THE TREATY ON THE FUNCTIONING OF THE EUROPEAN UNION. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12016E/TXT>

11. Operatyvnyi monitorynh rynku elektrychnoi enerhii. Ofitsiyniy vebсайт Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniue derzhavne rehuliuвання u sferakh enerhetyky ta komunalnykh posluh [Operational monitoring of the electricity market. Official website National Energy and Utilities Regulatory Commission]. Available at: <https://www.nerc.gov.ua/monitoring-rinku-elektrichnoyi-energiyi/operativnij-monitoring-rinku-elektrichnoyi-energiyi>

12. Uhoda pro Asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym Spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [Association agreement between the EUROPEAN UNION and its MEMBER STATES, of the one part, and UKRAINE, of the other part]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>

13. Rezultaty auktsioniv z dostupu do mizhderzhavnykh peretyniv. Ofitsiyniy vebсайт NEK «Ukrenerho» [Results of auctions on access to cross-border interconnectors. Official website NPC Ukrenergo]. Available at: https://ua.energy/uchasnikam_rinku/auksiony/rezultaty-auksioniv-z-dostupu-do-mizhderzhavnyh-peretyniv

14. Harmonised Allocation Rules for Forward Capacity Allocation Summary of the assessment of the comments from the public consultation. Available at: https://eepublicdownloads.entsoe.eu/clean-documents/Network%20codes%20documents/NC%20FCA/160629_HAR_EU_Supporting_Document_2017.pdf